

Lars Johanson'un Ardından Bir Değerlendirme ve İki Başyapıtı

A Posthumous Assessment of Lars Johanson and His Two Masterpieces

Nurettin Demir

Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Ankara / Türkiye

e-posta demirn@hacettepe.edu.tr

orcid 0000-0002-3891-6546

Atıf

Citation

Demir, Nurettin (2026). Lars Johanson'un

Ardından Bir Değerlendirme ve İki Başyapıtı. *Dil*

Araştırmaları, 38: 325-332.

Başvuru

Submitted

10.03.2026

Revizyon

Revised

18.04.2026

Kabul

Accepted

23.03.2026

Çevrimiçi Yayın

Published Online

05.05.2026

Johanson ve Türkolojideki Yeri

Türkolojiyi filoloji ağırlıklı bir disiplinden dilbilim ağırlıklı bir alana dönüştürmek suretiyle hem Türkolojide hem de dildilbilimde büyük bir saygınlık kazanan Lars Johanson, 24 Kasım 2025 tarihinde aramızdan ayrıldı. Szeged'de, Mainz'de ve

Uppsala'da ailesinin, öğrencilerinin ve dostlarının katıldığı üç ayrı törenle ebedi ikametgahına uğurlandı.

Johanson 8 Mart 1936 tarihinde İsveç'in Köping şehrinde doğmuştu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladıktan sonra Uppsala Üniversitesi, Viyana Üniversitesi, Stockholm Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesinde eğitim görmüş, 1966'da doktorasını tamamlamıştı. Çeşitli üniversitelerde farklı görevlerde bulunmuş, 1981 yılında Mainz Üniversitesi Türkoloji Bölümünde ordinaryüslük kadrosuna vekaleten, 1982'de asaleten atandıktan sonra, emekli oluncaya kadar Bölümü karşılaştırmalı dilbilimsel Türkolojinin merkezine dönüştürmüştü. Onun görev yaptığı sürede Johannes Gutenberg Üniversitesi (Mainz) dünyanın dört bir yanından Türkologların ve dil bilimcilerin buluşma noktası olmuştu. Değişik ülkelerden genç akademisyen adayları lisansüstü eğitim almak için buraya gelmişti. Onun danışmanlığında doktoralarını tamamlamış akademisyenler, çoğu Türkiye'de olmak üzere farklı ülkelerde Mainz ekolünü temsil etmektedir.

Mainz; Johanson'un dostları Bernt Brendemoen, Hendrik Boeschoten, Marcel Erdal, Tooru Hayashi gibi akademisyenlerin de uğrak yeri idi. Ayrıca Johanson farklı ülkelerden çoğu genç akademisyenin de Humboldt bursu veya başka imkanlarla Mainz'e gelmeleri için ciddi çaba sarf etmişti. Yerimizin darlığı ve yazı akışını bozmamak adına Johanson'un danışmanlığında doktora hazırlayanlar, tez başlıkları ve çalıştıkları kurum ve bursiyer olarak Mainz'e gelenlerin listesi yazının sonunda ek olarak verilmiştir.

Tez veya bursiyer danışmanlığı yaparak gelişmesinin sorumluluğunu taşıdığı akademisyenler yanında Johanson, pek çok insanın hayatında olumlu izler bırakmıştır. Bunu; zaman zaman tam olması gereken zamanda cesaretlendirici birkaç söz, takdir eden ifadeler gibi onun için sıradan ama *bende de* olduğu gibi muhatabı için hayati olan dokunuşlarla yapmıştır. Nitekim bir sohbetimizde bilimsel toplantılarda hata yapan genç insanlara yöneltilen ağır eleştirileri hiç anlamadığını söylemişti.

Johanson'la gönül bağı olan pek çok akademisyenden benim yaşadığım şu duruma benzer öyküleri dinlemek mümkündür. Derste 1990 senesinde Budapeşte'de yapılacak PIAC toplantısının duyurusunu yapmıştı. Bu tür durumlarda duyurur, öğrencilerini katılmaya zorlamazdı. Ancak katılmak istediğiniz zaman da onun desteğini hissederdiniz. Benim için ilk toplantı olduğundan yirmi dakikalık sunumu defalarca okumuştum. Sonradan öğreneceğimiz üzere akademik toplantılarda biri sunulmak üzere biri basılmak üzere iki nüsha hazırlamak gerekiyordu. Toplantı günü kürsüde ancak bir kere kendimi toparlayıp dinleyenlere bakabilmişim. Johanson ön sırada oturmuş, sağ baş parmağını şakağına dayamış dikkatle beni dinliyordu. O zaman içimdeki ses, “işler yolunda, devam et” demişti. Bildiride *koşup dur*-gibi çift fiilli yapılarda anlamın vurgu ile ayrılabilceğini anlatmaya çalışmışım. Johanson, bildiriden sonra “Demir Bey'in burada anlattığı şeyin ne kadar önemli olduğunu vurgulamak istiyorum” anlamına gelen bir şeyler söylemişti. Tam olması gereken anda, olması gereken yerde. Ayrıca Türkiye'den gelen ama beni dinleyemeyen bir lisans hocama da bildirimi övmüştü. Doktora tezim için de “ne kadar önemli bir şey keşfettiğinin farkında değilsin demişti.”

Johanson 2001 yılında emekli olduktan sonra Mainz Üniversitesindeki çalışmalarına ve öğrenci danışmanlıklarına devam etti. Farklı ülkelerde misafir profesör olarak bulundu (bk. Demir 2016, 2026). Yayın listesinde yer alan 500'e yakın çalışmanın 259'unu, yayımlanacak olan 6 eserini emekli olduktan sonra yazdı.

Johanson, hakkında yazmış olduğum en son yazının girişinde şöyle bir cümleye yer vermiştim: “Eğitimi ve meslek hayatı, 500 civarında akademik yayını, editörlüğünü yaptığı *Turcologica* dizisi, kurup saygın bir yayın organına dönüştürdüğü *Turkic Languages* adlı dergi, çalışma alanının genişliği, Türkoloji ve dil bilimindeki derin etkisi, başka dillerdeki benzer durumların açıklanmasında da kullanılan modeller geliştirmesi gibi nedenlerle Johanson'u, sınırları belli bir yazıda tanıtmak imkansızdır.” (2026). Johanson'un eğitim hayatı, çalışmaları ve alandaki etkisi hakkında daha önceki yazılarımda, wikipedia'da ve www.turkiclanguages.com sayfasında ulaşılan bilgileri burada tekrar etmeyecek, onun yerine ardında bıraktığı iki yayına odaklanacağım. Gerçi Johanson imzalı son kitap Éva Á. Castó ile hazırladığı *Lingua Turcica Agemica* (Wiesbaden 2025) adlı eserdir. 1956 yılında öğrenci iken ilgilenmeye başladığı, uzun zamandır üzerinde çalıştığı 17. yüzyılda İsfahan'da yazılmış *Türki-yi Acemi* metinlerine bir örnektir. Bu yayın başka bir çerçevede ayrıntılı olarak değerlendirileceğim. Bu yazıda biri tek imzalı, biri onun rehberliğinde ortaya çıkan Türk dilinin tamamını kapsayan iki eserini ayrıntılı tanıtacağım. Her biri tek başına ona Türkolojide saygın bir yer kazandırmaya yetecek olan iki eser sırasıyla şunlardır: *Turkic* (Cambridge 2021), *Encyclopedia of Turkic Languages and Linguistics Online* (<https://referenceworks.brill.com/display/db/etlo>).

Başyapıt: *Turkic*

Turkic (2021) adlı eseri, Johanson'un çalışma hayatının zirvesidir. 1000 sayfaya yaklaşan ebatıyla bu kitap, Türk dillerini bütüncül olarak ele alan tek bir yazarın kaleminden çıkmış bir yayındır (kitap hakkında ayrıntılı bir tanıtma için bk. Gürkan 2004). Kitapta Türk dili ile ilgili olup da el atılmayan bir dönem ve konu yok gibidir. Alanı geleneksel, metin odaklı filolojik sınırlarından çıkarıp modern bir *dilbilimsel disiplin* dönüştürme konusunda oynadığı kurucu rolün açık bir kanıtı olan bu kitap Türkolojinin standartlarını en üst seviyeye çıkaran bir başvuru kaynağıdır. Kitabın amacı, “Türk dilleri ailesinin tamamına ilişkin *sistematik, kapsamlı fakat özlü* bir genel bakış sunmaktır. Bu doğrultuda, Türkçenin günümüzdeki ve daha eski dönemlerindeki çeşitliliğini ortaya koyan *eşzamanlı ve artzamanlı veriler* sunulur” (s. 1).

Kitap, giriş ve teknik hususlar dahil olmak üzere 59 bölümden oluşur. Geleneksel dil bilgisi kitaplarında alışılmış olduğu gibi genel bilgilerden sonra verilen ses bilgisi, biçim bilgisi, söz dizimi ile sınırlı değildir.

Türk dilleri çok farklı alfabeler ve yazım kuralları ile yazılmıştır, günümüzde de durum değişmemiştir. Bu yüzden kitapta tutarlı, çok ayrıntıya inilmeyen bir transkripsiyon sistemi kullanılır. Türk dili ailesi, konuşuldukları alan, tekil diller ve konuşuldukları çevre hakkında ayrıntılı bilgiden sonra Türk dillerinin toplum dilbilimsel durumları, kullanım alanları, canlılık ve görünürlük dereceleri üzerinde durulur. Türk dilli dünyanın (Romanica'ya benzer biçimde *Turcica*'nın) genişlemesinin tarihi ve jeopolitik arka planı; Türk dili konuşanların kültürü, yaşama biçimleri ve sosyal düzenleri ayrı bölümlerde incelenir. Kitabın sekizinci bölümü Türk dillerinin tarihsel dönemlerine odaklanır. Bu bölüm; İlk Türkçe, Eski Batı Türkçesi ve Eski Doğu Türkçesinden oluşan Eski Türkçe, Orta Türkçe, çağdaş dillerin gelişmesinin başlangıcı olan Çağdaş Türk Dilleri öncesi dönemi ve son olarak Çağdaş Türk Dilleri başlıkları altında incelenir.

Kitabın dokuzuncu bölümü, kültürel birer ürün (artefakt) olan metinlerin sözlü ve yazılı biçimlerine ayrılmıştır. Dil ilişkilerine ve söz varlığına ayrı birer bölümde verilir.

Türk dilinin anlaşılması için gerekli ön bilgilerden sonra kitabın on ikinci bölümünden itibaren dil bilgisine geçilir. Önce Türk dillerinde görülen farklı sesler, fonolojik rolleri, art zamanlı gelişmelerinden bağımsız olarak ana hatları ile tanıtılır. Sonraki bölümde ilk hecedeki seslerin durumu incelenir. İlk hecedeki fonemler, ayrı bir bölümde ele alındıktan sonra çok heceli kelimelerde biçimsel ses bilgisi üzerinde durulur. Art zamanlı fonoloji hakkında genel bilgiyi ayrı bölümlerde incelenen ünlüler ve ünsüzler takip eder. On dokuzuncu bölüm yazı sistemlerine ayrılmıştır.

Kitapta en fazla alanı biçim bilgisi kaplar. 431. sayfada başlayan yirminci bölümden itibaren biçim bilgisine tam yirmi dokuz bölüm ve 357 sayfa ayrılmıştır. Daha fazla çeşitlilik gösterdiği için fiil morfolojisi isim morfolojisine göre daha çok yer kaplar, her bir fiil çekimi biçimi ayrı bir bölümde ele alınır.

Kitapta Türk dilinin söz dizimi özellikleri de söz dizimsel basamaklar, ad öbeği, eylem öbeği, ana cümleler ve bağımlı cümleler, Türkçe cümle üstü düzeyde yer alan dilsel ilişkiler, yani *söylem ve metin kuruluşu* bağlamındaki ilişkiler ayrı bölümlerde incelenir. Yine ezgiye de bir bölümde ayrılmıştır. Son bölüm ise farklı dilsel basamaklardaki işlevleri karşılamada görülen alternatifler üzerinedir.

Kitabın ortaya çıkmasında Johanson'un Türk dilinin temel sorunlarına dair akademik hayatının tamamında yazdıklarının önemli bir yeri vardır. Ancak Johanson sadece çok üretken bir bilim adamı değil aynı zamanda çok iyi bir okurdu. Nitekim *Turkic*; 53 sayfa tutan Almanca, İngilizce, Rusça, Fransızca gibi Türkoloji yayınlarının daha fazla üretildiği diller yanında Yunanca, Tuvaca gibi genelde göz ardı edilen dillerde de yazılmış toplam 950 kaynağa dayanır.

Kitabı mevcut yayınlardan ayıran bazı temel özellikler vardır. Bunları şu başlıklarda toplamak mümkündür:

Bütüncül ve Kapsamlı Bakış: Türkolojide kolektif olarak hazırlanan *Fundamenta I*, *Yazıkı Mira*, *Türk Lehçeleri Grameri*, *Turkic Languages* gibi önemli yayınlar vardır. Bu yayınlar bir Türk dilinin/lehçesinin gramerini ana hatlarıyla eser için belirlenen düzene uygun olarak verir. Bu kitap ise Türk dillerini (Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Türkmençe, Tatarca, Kazakça, Özbekçe, Uygurca ve diğerlerini) sadece tekil diller olarak değil, bir dil ailesinin parçası olarak alır. Dil ailesinin yapısal, işlevsel, tarihsel, toplumbilimsel ve edebi yönlerini bir arada sunar. Bir konu her Türk dili/lehçesi için ayrı bölümlerde değil, aynı bölümde verilir. Ayrıca yukarıda da söylendiği gibi tek bir yazar tarafından yazılmıştır.

Kuramsal ve Terminolojik Yenilik: Johanson, geleneksel Türkolojideki alışlagelmiş veya kişisel tercihlere dayalı terimler yerine, birleşik bir terminoloji ve transkripsiyon sistemi kullanır (s. 3). Kitabın yazılma aşamasında neredeyse her karşılaşmamızda transkripsiyon sisteminden söz etmişti. Bazı temel ayrımları yapmadan fonolojinin tam olarak verilemeyeceğini söylüyordu. Bu yaklaşım, Türk dillerinin tipolojik özelliklerine dair daha net ve bilimsel bulgular elde edilmesini sağlar (s. 1).

Tipolojik ve Karşılaştırmalı Perspektif: Kitap, Türk dillerini dünya dilleri haritasında dilbilimsel tipoloji ve karşılaştırmalı dilbilim çerçevesine yerleştirir. Türk dillerini; Moğol, Tunguz, Kore ve Japon dillerini de kapsayan geniş bir *Transavasya* tipolojik sürekliliğinin parçası olarak inceler (s. 1). Johanson, dil ilişkileri hakkındaki çalışmaları çerçevesinde nelerin başka dillerden kopyalanabileceğini, nelerin kopyalanamayacağını çok iyi fark etmişti. Kopyalanması zor (çatı ekleri gibi) öğelerdeki benzerliklere bakarak, Türkçeyle diğer diller arasındaki benzerliklerin akrabalıktan mı yoksa ilişkiden mi kaynaklı olabileceği konusunda yeni bir anlayış getirmişti. Türk dilleri diğerleriyle akraba ise bu akrabalığın ne zamana kadar uzanacağına dair görüşleri vardı. Kitap, bu konudaki Türkoloji ve dil bilim çalışmalarının bulgularını süzgeçten geçirerek sunar. Türk dillerinin rekonstrüksiyonunda sadece modern dillerin değil en eski yazılı kaynakların ve ölü dillerden verilerin de karşılaştırmalı yöntemlerle nasıl kullanılması gerektiğini gösterir.

Geleneksel Kalıpların Aşılması: Türkçe gramer sorunları incelenirken bazı temel hatalar yapılır. Türkolojideki gramer geleneğinde Rus ve Latin gramerinin izleri görülür. Dil bilim geleneğinden gelenlerde ise üretici-dönüşümsel yöntemler baskındır. Johanson ise önceki çalışmaların çoğunun bağlı kaldığı Latin veya Rus gramer geleneğinin kısıtlı kalıplarını bir tarafa bırakarak modern dil betimleme yöntemlerini Türkçeye uygular. Birçok eski tanımın aksine, Türk dillerinin "aldatıcı düzenliliğinin" ötesindeki karmaşık eşzamanlı ve artzamanlı süreçleri inceler.

Konuşamı az, Tehlike Altındaki Dillere Odaklanma: Türk dilleriyle ilgili araştırmalarda Çuvaşça, Halaçça, Yakutça gibi konuşur sayısı az olan diller önemli bir rol oynar. Johanson, sadece büyük ve iyi araştırılmış dilleri değil; Salarca, Halaçça ve çeşitli Sibiryalı dilleri gibi ihmal edilmiş veya *yok olma tehlikesi altındaki küçük dilleri* de incelemesine dahil eder. Bu dillerin, Ana Türkçe rekonstrüksiyonları için "veri mezarlığı" değil, hayati kaynaklar olduğundan hareket eder.

Dil İlişkileri ve Alan Dilbilimi: Türk dillerini izole bir yapı olarak değil, komşu dillerle (İran, Slav, Moğol, Çin vb.) girdiği ilişki süreçleri üzerinden açıklar. Bu, Türkoloji'yi alan dilbilimle ve dil ilişkileri çalışmaları için ideal bir laboratuvar haline getirir. Johanson "Türk Dilleri, başka dillerle bir arada yaşama konusunda dünya şampiyonudur." derdi. Çünkü Türkçe dünyanın kalabalık konuşura sahip Hint-Avrupa, Çin-Tibet ve Hami Sami dilleri ile tarihinde ve günümüzde yakın ilişkide olmuştur. Dil ilişkilerini kendi geliştirdiği *kod kopyalama (code-copying)* çerçevesinde açıklar. Yine daha önce *Türk Dili Haritası Üzerinde Keşifler* (Ankara 2002) adıyla Türkçeye çevirdiğimiz kitabından da anlattığı üzere, Johanson alandan derlenmiş yeni verileri çok önemserdi. *Turkic*, bu verilerin de değerlendirildiği bir yayındır.

Dijital Miras: ETLO – Kolektif Vizyon

Lars Johanson, *Turkic* adlı çalışmasını yazarken bir taraftan da günümüz Türkolojisinin en kapsamlı başvuru kaynağı olan *Encyclopedia of Turkic Languages and Linguistics Online* (ETLO) adlı online eserin yayınlanmasına öncülük etti. Brill tarafından Johanson'un baş editörlüğünde hazırlanan ETLO, tek kalemden çıkan *Turkic*'in aksine bir kolektif çalışmanın ürünüdür. Bu yayın Türk diline, filolojisine ve dil bilimine

ayrılmış, bildiğim kadarıyla, yegâne ansiklopedidir. Bu ansiklopedi, Johanson gibi Türkoloji ve dil bilimiyle ilgilenen hemen hemen herkesle çok yakın bir dostluk ağı kurmuş birisi tarafından tamamlanabilirdi.

ETLO, Türkçenin tarihi dönemlerinden günümüze kadar uzanan tüm evrelerini sistematik bir şekilde ele alan çevrimiçi bir ansiklopedidir. Hazırlıkları 2015 yılında başlamış, ilk maddeler 2022 yılında erişime açılmıştır. Online olduğu için sürekli güncellenen dinamik bir yapıya sahiptir. Baş editörü Lars Johanson, Yardımcı Editör ise Éva Á. Csátó'dur. Editör kurulu Birsnel Karakoç, Astrid Menz, Gerjan van Schaaijk gibi alanın tanınmış isimlerinden oluşur. Ayrıca zaman zaman zaman görüşlerine başvurulmuş; Marcel Erdal, Peter Golden, Jaklin Kornfilt, Sumru Özsoy gibi isimlerden oluşan bir danışma kurulu vardır.

ETLO, geleneksel filolojik yaklaşımı modern dilbilim yöntemleriyle harmanlayan, 400 civarında girdiden oluşması planlanan bir eserdir. Şu ana kadar sistemde görünen 261 madde, 70'ten fazla yazarın kaleminden çıkmıştır. Bunların 140'ı erişime açılmıştır. Johanson, Giriş, Transkripsiyon ve Kısaltmalar'ın da arasında olduğu toplam 25 maddeyi tek başına, Kuman maddesini ise Éva Á. Csátó ile yazmıştır. Yazılardan dördü kısa biyografi (Gunnar Jarring, Jean Deny, Gerhard Doerfer, Johannes Benzing), biri Türk dilinin ilk büyük el kitabı olan *Fundamenta* hakkındadır. Geri kalanlar ise -Türk dilinin farklı konularını ele alır. Ansiklopedi; Türk dillerinin yapısı, tarihi, genetik sınıflandırması, yazı sistemleri, dil ilişkileri, ağız araştırmaları ve dil edinimi, bilgisayarlı dilbilim, işaret dili, dil coğrafyası, çok dillilik gibi; dil tarihi, destanları, dil bilgisi ve dil biliminin çeşitli konuları yanında önemli Türkologlar gibi Türk dili araştırmalarında akla gelecek her konuda bilgi bulundurmaktadır.

Mainz ekolünü dijital çağa taşıyan bir proje olarak da görülebilecek olan *ETLO*, Johanson'un Türkolojiyi bir metin okuma (filoloji) disiplininin dışına çıkarıp modern dilbilimsel bir disipline dönüştürme vizyonunun bir parçasıdır. Johanson'un *Kod kopyalama* [code-copying] modeli ve görünüş [viewpoint aspect] gibi teorik katkıları, Türkoloji çalışmalarında ortak bir transkripsiyon ve terminoloji standardı oluşturma çabası ansiklopedinin temel dayanaklarını oluşturur.

Basılı eserlerin aksine çevrimiçi olması, yeni araştırmaların ve verilerin (örneğin tehlike altındaki Türk dilleri üzerine yeni saha çalışmaları) hızla sisteme dahil edilmesini sağlar. Ansiklopedi sadece dillerin tasvirini yapmakla kalmaz, aynı zamanda bu dillerin nasıl çalışıldığına dair metodolojik bir tarihçe (history of Turkic linguistics) de sunar.

Türkolojide kolektif olarak hazırlanan *Fundamenta I*, *Yazıkı Mira*, *Çağdaş Türk Lehçeleri*, *Turkic Languages* gibi önemli eserler vardır. Bu yayınlar bir Türk dilinin/lehçesinin gramerini belirli düzen içerisinde verir. *ETLO* ise Türk dilinin tamamını kapsayan maddeler yanında belli bir ayrıntıya odaklanan girdiler de içerir. Bu açıdan bu yayın, Johanson'un öncülüğünde uluslararası iş birliğiyle bu çapta ve bu derinlikte hazırlanan ilk büyük kolektif çalışmadır.

Johanson "Türkoloji Almanya'da küçük bir bilim dalı, ama biz bütün olarak çok büyük bir aileyiz" derdi. Mainz Türkoloji çevresi diye bir şeyden söz etmek sanırım yanlış olmaz. Ancak bu çevre Johanson'un defalarca ifade ettiği gibi kapalı bir gruptan oluşmaz, herkese açıktır. Cenazesine katılan Alman akademisyenlerden biri Johanson'la

tanışma hikayesinden söz ederken, bir yerde bildiri sunduğunu, yaptığı işe güvendiğini, ama aynı zamanda da çok tedirgin ve gergin olduğunu, konuşmasının sonunda Johanson'un ayağa kalkarak "Bu konu böyle araştırılmalı" babından sözler söylediğini ve dostluklarını öyle başladığını anlatmıştı. Burada ve başka yazılarımda tanıtmaya çalıştığım Lars Johanson'u tanıyan pek çok genç insanın, yukarıda kendimden de örneklendirerek işaret ettiğim üzere, benzer anıları bulunuyor. O, Türkolojii yazdıkları, cesaretlendirici sözleri, oluşturduğu sistem, geliştirdiği teoriler, yetiştirdiği öğrenciler, hayatına olumlu katkıda bulunduğu akademisyenler, yapıcı iş birlikleri, oluşturduğu uluslararası ağlarla Türkolojinin geleceğine yön vermeye devam edecektir.

Kaynakça

- DEMİR, Nurettin 2026. "Lars Johanson'un Ardından (08.03.1936-24.11.2025)." *Türk Dili* 889: 36-41.
- DEMİR, Nurettin, 2016. "Dil Bilimsel Türkoloji ve Lars Johanson." *Uluslararası Türkçenin Batılı Elçileri Sempozyumu Bildirileri. 5-6 Kasım 2012. 5-6 Kasım 2012*. Yay. Haz. Fikret Turan vd. TDK: Ankara. 111-126.
- GÜRKAN, Duygu Özge 2024. "Lars JOHANSON, Turkic, Cambridge, 2021." *Türkbilg* 48: 472-489.

EK: Prof. Dr. Lars Johanson'un Bilimsel Mirası ve Mainz Ekolü

Aşağıdaki liste, Lars Johanson'un danışmanlığında tamamlanan doktora tezlerini, ikinci danışman olarak katkıda bulunduğu çalışmaları ve Mainz'de ağırladığı misafir akademisyenleri içermektedir.

1. Lars Johanson Tarafından Yönetilen Doktora Tezleri

- Ağcagül, Sevgi (2009): *Aktionale Operatoren im Türkischen. Mit besonderer Berücksichtigung des Türkei- und Iran-türkischen*. Mainz. Bonn Üniversitesi'nde görev yapmaktadır.
- Aydemir, Ahmet İbrahim (2009): *Konverbien im Tuwinischen. Eine Untersuchung unter Berücksichtigung des Altai-Dialekts*. (= Turcologica 80). [Doktora 2003] Wiesbaden: Harrassowitz. Hacettepe Üniversitesi'nde Profesör.
- Buder, Anja (1989): *Aspekto-temporale Kategorien im Jakutischen*. (= Turcologica 5). Wiesbaden: Harrassowitz. Akademiden ayrıldı.
- Bulut, Christiane (1997): *Evliya Çelebis Reise von Bitlis nach Van: Ein Auszug aus dem Seyahatname (Interpretierende Transliteration, kommentierte Übersetzung und sprachwissenschaftliche Bemerkungen)*. (= Turcologica 35). [Doktora 1997] Wiesbaden: Harrassowitz. Kıbrıs Üniversitesi'nde Profesör.
- Çelik [Kutalmış], Mehmet (1997): *Die Vergangenheitsformen im Kasachischen*. Mainz. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde Profesör.
- Demir, Nurettin (1993): *Postverbien im Türkietürkischen: Unter besonderer Berücksichtigung eines südanatolischen Dorfdialekts*. (= Turcologica 17). Wiesbaden: Harrassowitz. Hacettepe Üniversitesi'nde Profesör.
- Gültekin, Mevlüt (1994): *Der türkietürkische Dialekt von Imrenler bei Konya: eine phonetische und morphologische Untersuchung mit Texten, Übersetzungen und Glossar*. Mainz. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde Profesör.
- Hess, Michael (2008): *Relativische Prädikationen im Baschkirischen*. [Doktora 1997]. (= Turcologica 70). Wiesbaden: Harrassowitz. Giessen Üniversitesi'nde görevli.

- Karakoç, Birsal (2005): *Das finite Verbalsystem im Nogaischen*. (= Turcologica 58). [Doktora 2001.] Wiesbaden: Harrassowitz. Uppsala Üniversitesi'nde Profesör.
- Kıral, Filiz (2001): *Das gesprochene Aserbaidshanisch von Iran: Eine Studie zu den syntaktischen Einflüssen des Persischen*. (= Turcologica 43). [Doktora 2000.] Wiesbaden: Harrassowitz. İstanbul'daki Alman Şarkiyat Enstitüsü'nün müdürlüğünü yaptı, akademiden ayrıldı.
- Kirchner, Mark (1992): *Phonologie des Kasachischen. Untersuchungen anhand von Sprachaufnahmen aus der kasachischen Exilgruppe in Istanbul*. (= Turcologica 10). [Doktora 1989.] Wiesbaden. Giessen Üniversitesi'nde Profesör.
- Menz, Astrid (1999): *Gagausische Syntax: Eine Studie zum kontaktinduzierten Sprachwandel*. (= Turcologica 41). [Doktora 1998.] Wiesbaden: Harrassowitz. İstanbul'daki Alman Şarkiyat Enstitüsü'nde görev yapmakta.
- Ragagnin, Elisabetta (2011): *Dukhan, a Turkic Variety of Northern Mongolia: Description and Analysis*. (= Turcologica 76). [Doktora 2007.] Wiesbaden: Harrassowitz. Venedik Üniversitesi'nde Profesör.
- Rentzsch, Julian (2005): *Aspekt im Neuuigurischen*. (= Turcologica 65). [Doktora 2003.] Wiesbaden: Harrassowitz. Mainz Üniversitesi'nde Profesör.
- Schönig, Claus (1984): *Hilfsverben im Tatarischen*. [Doktora 1983.] Wiesbaden: Franz Steiner. Berlin Hür Üniversitesi'nde (Freie Universität) profesördü.
- Şenlik, Ahmet Şefik (2021): *Zur Satzverknüpfung im Altosmanischen unter besonderer Berücksichtigung der interpropositionalen Kausalität*. [Doktora 2006.]. Ankara: SAGE & RumeliYA. İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde Profesör.
- Uğurlu, Mustafa (1994): *Gerundialsätze im Mamluktürkischen*. [Doktora 1994.] Mainz.. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde Profesör.

2. İkinci Danışman Olarak Görev Aldığı İsimler

- Abish, Aynur (2016). *Modality in Kazakh as spoken in China*. (Turcologica 107.) Wiesbaden: Harrassowitz. [Doktora 2014, Uppsala.], MİNZU üniversitesinde Doçent.
- Herkenrath, Annette (2011): *Wh-Konstruktionen im Türkischen*. [Doktora 2006]. (= Turcologica 87). Wiesbaden: Harrassowitz. Polonya'daki Adam Mickiewicz Üniversitesi'nde görev yapıyor.
- Schaaik, Gerjan van (1996): *Studies in Turkish Grammar*. (= Turcologica 28). Wiesbaden: Harrassowitz. Leiden Üniversitesi'nden emekli (Emeritus) olmuştur.

3. Mainz'de Ağrılanan Humboldt Bursiyerleri ve Misafir Akademisyenler

Abdurishid Yakup
Andrej Malchukov
Arienne M. Dwyer
Árpád Berta
Erika Taube
Heidi Stein

Irina Nevskaya
Klára Agyagási
Marcel Erdal
Tooru Hayashi
Wladimir Monastyryjew
Vügar Sultanzata